

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра фінансів та оподаткування

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,
проф. Гаврилук С. В.

16. 10 2013 р.

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки	<u>бакалавр</u> (денної і заочної форми навчання) (назва освітньо-кваліфікаційного рівня)
галузі знань	<u>0305 - Економіка і підприємництво</u> (шифр і назва напрямку)
напрямку підготовки	<u>6.030508 - Фінанси і кредит</u> (шифр і назва спеціальності)

Луцьк – 2013

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Фінансовий ринок” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Фінанси і кредит».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення методологічних основ і особливостей розвитку фінансового ринку в сучасних умовах господарювання.

Міждисциплінарні зв'язки: курс “Фінансовий ринок” вивчається у комплексі з вивченням таких дисциплін: Фінанси підприємства. Планування діяльності підприємства. Оподаткування підприємства. Міжнародна економіка. Фінансовий менеджмент. Економічні ризики.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Теоретичні основи функціонування фінансового ринку.
2. Складові фінансового ринку та особливості їх регулювання.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Фінансовий ринок” є отримання студентами усіх фахових спрямувань теоретичних знань з основних принципів організації й функціонування фінансового ринку, економічної сутності й призначення специфічних товарів, що обертаються на фінансовому ринку - грошей та цінних паперів, видах фінансових угод, методів фінансових розрахунків, а також необхідних практичних навичок щодо управління фінансовими інвестиціями в сучасних умовах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Фінансовий ринок” є:

- ✓ виявлення макроекономічної позиції фінансового ринку в системі економічних відносин;
- ✓ розкриття взаємозв'язків між заощадженнями та інвестиціями на основі аналізу руху грошових потоків в економіці;
- ✓ обґрунтування необхідності функціонування фінансових інструментів (цінних паперів), рух яких опосередковується взаємовідносинами між суб'єктами фінансового ринку;
- ✓ обґрунтування необхідності державного регулювання фінансового ринку;
- ✓ виявлення суті інфраструктури фінансового ринку, її значення для забезпечення виконання ринком своїх функцій;
- ✓ розкриття основних відмінностей обігу різних видів цінних паперів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:
знати : теоретичні основи функціонування й розвитку фінансового національного ринку; класифікувати та визначати потреби суспільства та основні тенденції розвитку соціально - економічних процесів на фінансовому національного ринку.

вміти : формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо державного регулювання та особливостей розвитку фінансового національного ринку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 годин /4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи функціонування фінансового ринку

Тема 1. Сутність і структура фінансового ринку

Роль, місце і значення фінансового ринку в системі ринкових відносин. Основні складові фінансового ринку. Особливості ринків, що входять до складу фінансового ринку. Держава і фінансовий ринок.

Фінансовий ринок як економічний простір, на якому формуються відносини купівлі-продажу фінансових фондів. Місце фінансового ринку у фінансовій системі. Структура фінансового ринку: фондовий ринок, грошовий ринок, ринок банківських позичок.

Тема 2 . Суб'єкти та функції фінансового ринку

Суб'єкти відносин — учасники фінансового ринку: держава, емітенти, інвестори, фінансові посередники. Фінансові інструменти ринку — цінні папери, їх економічна та правова природа. Цінний папір — фінансова вимога. Цінний папір — носій майнових та інших прав інвестора. Процес сек'юритизації, його значення для фінансового ринку. Впровадження комп'ютеризованих рахунків дебіторів і кредиторів ринку. Електронні цінні папери.

Функції фінансового ринку. Забезпечення руху фінансових потоків, переливу вільних фінансових фондів (заощаджень) в інвестиції. Внутрішньогалузевий, міжгалузевий та міжнародний рух фінансових потоків. Інтернаціоналізація та глобалізація фінансових ринків. Вплив мережі INTERNET на процеси інтернаціоналізації та глобалізації. Єдина валюта в Європейському Союзі, її вплив на світовий фінансовий ринок.

Тема 3. Законодавче регулювання фінансового ринку

Основи правового регулювання фінансового ринку в Україні. Правові норми регулювання фінансового ринку і розвитку його інфраструктури.

Правове регулювання фондового ринку в Україні. Стратегія розвитку фондового ринку. Правові норми захисту майнових прав інвесторів. Права та обов'язки інституційних інвесторів. Забезпечення відкритості, прозорості інформації про емітента. Захист прав емітента.

Правові основи розвитку грошового ринку і ринку банківських позичок в Україні. Особливості формування нормативної бази грошового ринку та ринку банківських позичок. Правові норми захисту майнових прав інвестора на грошовому ринку.

Захист майнових прав вкладників та акціонерів комерційних банків. Пруденційне банківське регулювання.

Тема 4. Інфраструктура фінансового ринку

Поняття інфраструктури фінансового ринку, її склад. Значення інфраструктури для розвитку фінансового ринку. Система інфраструктури фінансового ринку в Україні. Професійна діяльність на ринку цінних паперів.

Технологія торгівлі цінними паперами. Техніка проведення аукціонів. Види аукціонів. Біржовий та позабіржовий обіг цінних паперів.

Фінансові інститути як посередники між суб'єктами фінансового ринку. Значення фінансового посередництва: деномінація заощаджень, приймання ризику неповернення виданої позички та виплати процентів, інформаційне забезпечення, консолідація ризиків та ефект росту масштабів угод.

Роль комерційних банків як посередників. Депозитні небанківські інститути. Кредитні спілки. Ощадні інститути. Страхові компанії. Інвестиційні компанії та фонди. Пенсійні фонди, перспективи їх розвитку в Україні. Брокери та дилери по цінних паперах. Фонди грошового ринку. Фінансові компанії. Активи та пасиви фінансових посередників, їх управління.

Змістовний модуль 2. Складові фінансового ринку та особливості їх регулювання.

Тема 5. Сутність і функції ринку цінних паперів

Фондовий ринок як частина фінансового ринку. Значення розвитку фондового ринку для процесу нагромадження капіталу. Особливість фондового ринку, його суб'єкти. Функції фондового ринку. Рух довгострокових фінансових фондів. Особливості розвитку фондового ринку в Україні.

Інструменти фондового ринку: облігації та акції як класичні інструменти ринку капіталів, розвиток похідних цінних паперів.

Ринок облігацій. Облігація — борговий цінний папір. Класифікація облігацій. Ринок державних облігацій. Казначейські ноти та бони. Муніципальні облігації та їх особливості. Облігації корпорації. Емісія, реєстрація та розміщення облігацій.

Дохідність облігації: поточна, до часу погашення, повна реалізована. Показник чутливості ціни облігації щодо зміни ринкового доходу (рівняння Макоулі). Рейтинг облігацій.

Ринок акцій. Акція як частка у статутному фонді акціонерного товариства. Класифікація акцій. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Способи розміщення. Виплата дивідендів. Спліт, консолідації, райти, скріпи.

Тема 6. Фондова біржа та біржові операції

Фондова біржа — організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. Історія створення бірж у західних країнах. Організаційна конференція першої фондової біржі в Україні — Української фондової біржі (21 вересня 1991 р.). Реєстрація Української фондової біржі (УФБ). Розробка та прийняття основних нормативних документів УФБ. Правовий статус УФБ — закрите акціонерне товариство. Нормативна база УФБ.

Розвиток фондових бірж в Україні. Донецька фондова біржа. Київська міжнародна фондова біржа. Українська міжбанківська валютна біржа. Придніпровська фондова біржа. Кримська фондова біржа.

Основи організації та роботи біржі. Біржовий статут і правила біржі. Біржовий комітет, члени біржі. Котирувальна комісія. Лістинг, основні вимоги та умови на біржі. Включення до курсового бюлетеня та реєстрація.

Брокери, дилери, спеціалісти на фондовій біржі.

Види біржових наказів та угод. Повні й неповні лоти. Накази на купівлю і продаж. Накази на день, тиждень, місяць, відкриті накази. Накази «стоп», накази «на вибір брокера», лімітні накази.

Тема 7. Міжбанківський ринок

Міжбанківський ринок як частина ринку позикових капіталів. Міжбанківські депозити і терміни залучення вільних грошових ресурсів. Напрями використання засобів міжбанківського ринку. Операції на міжбанківському ринку. Функції ринку банківських позичок: кредитування оборотних фондів (працюючого капіталу).

Операції центральних банків на відкритому ринку. Роль казначейських векселів та інших видів короткострокових урядових цінних паперів. Управління грошовим обігом як мета операцій на відкритому ринку, поставлена перед центральним банком. Регулювання портфеля цінних паперів емісійного банку. Управління державним боргом як мета операцій на відкритому ринку, поставлена перед Міністерством фінансів. Взаємодія і взаємозв'язок кредитно-грошової та фінансової політики, значення її для грошового ринку. Види операцій на відкритому ринку.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни “Фінансовий ринок” використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв’язування тестових завдань;
- підсумкове оцінювання по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання ІНДЗ.

5. Список джерел

Нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/448/96>.

2. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/710/97>.

3. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

Навчально-методична література:

1. Буднік М. М. Фінансовий ринок. – [Навч. посібн.] / за ред. М. М. Буднік, Л. С. Мартюшев, Н. В. Сабліна. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 432с.

1. Базилевич В. Д. Розвиток фінансового ринку в сучасних умовах / В. Д. Базилевич // Фінанси Україна. – 2009. – № 12. – С. 5 – 12.

2. Борунов В. Б. Аналіз розвитку національного сегменту світового ринку фінансових послуг / В. Б. Борунов // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сборник научных трудов : в 3-х томах. – Т. 3. – Донецк, 2008. – С. 1140 – 1148.

3. Борунов В. Б. К вопросу об инвестиционной составляющей международной конкурентоспособности сферы услуг / В. Б. Борунов // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами юго-восточной Европы в рамках черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ : сборник научных трудов. – Донецк, 2007. – Т. 1. – С. 214 – 217.

4. Буднік М. М. Фінансовий ринок . – [Навч. посібн.] / за ред. М. М. Буднік, Л. С. Мартюшева, Н. В. Сабліна. – К : ЦУЛ, 2009. – 334 с.

5. Буренин А. Н. Рынок ценных бумаг и производных финансовых инструментов: [Учебн. пособ.] / под. ред. А. Н. Буренин. – М : Федеральная Книготорговая Компания, 1998. – 352с.

6. Економічний словник-довідник / [ред.-упоряд. С. В. Мочерний]. – К: Феміна, 1995. – 368 с.
7. Загородній А. Г. Фінансовий словник / за ред. А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – [3-тє вид., випр. та доп.]. – К : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 587 с.
8. Іванов В. М. Фінансовий ринок : [Конспект лекцій] / за ред. В. М. Іванов. – К : МАУП, 1999. – 112 с.
9. Коваленко Ю. М. Структуризація сучасного фінансового ринку / Ю. М. Коваленко // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 91 – 99.
10. Корнеєв В. В. Банкоцентрична основа фінансового ринку України / В. В. Корнеєв // Економіка України. – 2008. – № 9. – С. 18 – 26.
11. Кульпінський С. В. Регулятивні механізми фінансового ринку в макроекономічній динаміці / С. В. Кульпінський // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 66 – 72.
12. Михальський В. В. Роль фінансового ринку в економічному розвитку реального сектора вітчизняної економіки : [Монограф.] / за ред. В. В. Михальського. – К : Ніка-Центр, 2005. – 296 с.
13. Поливана Т. М. Інституційна структура фінансової ситеми в умовах глобальної фінансової нестабільності: теоретичні підходи та практичні реалії / Т. М. Поливана // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 1. – С. 22 – 24.
14. Полтерович В. Н. Гипотеза об инновационной паузе в стратегии модернизации / В. Н. Полтерович // Вопросы Экономики. – 2009. – № 6. – С. 4 – 23.
15. Суторміна В. М. Фінансовий ринок : [Навч. посібн.] / за ред. В. М. Суторміна, Б. С. Стеценко. – К : КНЕУ, 2001. – 100 с.
16. Фінансова енциклопедія / [Орлюк О. П., Воронова Л. К., Заверуха І. Б. та ін.] ; / за заг. ред. О. П. Орлюк. – К : Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.
17. Шарнопольская О. Н. О формировании условий привлечения иностранных инвесторов в экономику Украины посредством фондового рынка / О. Н. Шарнопольская // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Часть 2. – Донецк : ДонНУ, 2005. – С. 614 – 620.
18. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : [Підруч.] / за ред. В. М. Шелудько. – К. : Знання, 2008. – 535 с.